

د سپينو زرو خبرې

نبيو احاديثو كې د امير المؤمنين

عبدالله بن مبارك رحمه الله ويناوي

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

د کتاب خانگه نې :

د کتاب نوم	::	عبداللہ بن مبارک رحمہ اللہ ویناوی
لیکوال	::	ابو رمان مولوي محمد غني فاروقي
کمپوز	::	مولوي موسى قانت
دیزاین چارې	::	محبیب اللہ غریب دوست
خپړندوی	::	پاور خپړندويه تولنه
لومړی چاپ	::	1401 هـ ش
د خپړونو لړ	::	105
چاپ شمیر	::	1100 ټوکه

د چاپ حقوق له پاور خپړندويه تولني سره خوندي دي.

پاور کتاب پلورنځی، لاندینی پور، اسحق زی مارکېټ، پنازی مڅلورلارې، جلال اباد

اړیکه: 077-2702004 , 078-7730005 , 079-5353610

ڊالی

د عبیدالله فاروقی مېرمن، نشوہ فاروقی ته!
په دې هیله چې د قرآن او سنت عقیده پر نفسي خواهشاتو ونه
پلوري.
م. فاروقی

جواهرات

الحمد لله رب العالمين وفضل الصلوة واتم التسليم على سيدنا
محمد النبي الأمي المبعوث رحمةً للعالمين، وعلى اله وصحبه
اجمعين.

وبعد:

د جواهراتو په لړۍ کې دا بل کتاب دی، چې د امیر المؤمنین فی
الحديث، عبدالله بن مبارک رحمه الله پر هغو خوږو، ارزښتمنو او
گرانیه موعظو سينگار دی، چې یاد امام به پرې د خلکو اصلاح او هر
اړخیزه روزنه کوله.

د ابن مبارک رحمه الله موعظ او بېلابېلې ویناوې د علم او حکمت له
چینې نه سرچینه اخلي او دې کوچني کتاب کې ټول موعظ او نصائح
یې د ایمان، توحید او سنت پر خوشبو خوشبویه دي، د تقوی، توکل،
اخلاص، قربانۍ او حقيقي زهد وړمې ترې خپرېږي او هره خبره یې د
مؤمن د زړه ودانۍ ته لاره پیدا کوي، ابن مبارک رحمه الله په دې باب
کې دومره (ثقه) دی، چې د کتاب په پاڼو کې به ولولئ، چې د
سیدالتابعین حسن بصري رحمه الله د یوې وینا د کره کولو په موخه
یې زر کیلو متره مزل کړی و، څو خبره ځانته کره او يقيني کړي، ابن
مبارک رحمه الله عالم، محدث، فقيه او شاعر و، په نبوي احاديثو کې
شهرت یې له فقهې نه په شهرت کې زیات و او فقه کې یې له ادب نه
شهرت زیات و، دې له هغو عالمانو څخه نه و، چې یواځې موعظو ته
ناست و، دا موعظ ترې بېلا بېلو مناسبتونو کې اورېدل شوي دي او
موږ ته په مستند ډول رارسېدلي دي.

الله تعالی دې مور په هغو خلکو کې وشمېري چې له گټورو خبرو گټه ترلاسه کوي، په مینه او غور یې اوري، په عمل کې یې پیروي کوي او بیا یې نورو مسلمانانو ته رسوي، مور هم په همدې هیله، احادیثو کې د امیر المؤمنین فی الحدیث عبدالله بن مبارک رحمه الله مواعظ او نصائح له بېلابېلو مستندو عربي سرچینو د (برگ سبز تحفه درویش) په بڼه د خوږې پښتو په شاتو کې ستاسې مخې ته کېښودل، الله تعالی دې وکړي، چې ژوند او د ژوند په تگلاره کې مو د مثبت بدلون لامل شي.

رب تعالی دې هغو ټولو ته غوره بدلې ورکړي، چې د کتاب په چاپ کې یې ډول ډول مرستې کړي.

په مینه

ابو رمان محمد غني فاروقي

جلالکوټ

۱۴۰۱/۲/۲۰

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

د عبدالله بن مبارک رحمه الله پېژندنه او ځانگړنې:

امام ابو بکر احمد بن علي الخطيب البغدادي رحمه الله د تاريخ بغداد په اتم ټوک کې د عبدالله بن مبارک رحمه الله په اړه داسې ليکلي:

نوم يې عبدالله او د پلار نوم يې المبارک دی، اسم کنیه يې ابو عبد الرحمن المروزي او د بنو حنظله مولى و. (۱۱۸) هجري کې يې زوکړه شوې.

❖ عبدالله بن مبارک رحمه الله خراساني، ثقه عالم او په احاديثو کې يې ثابت ځای درلوده، نېک انسان و، شعر يې هم ويل او د جامع علم څښتن و.

ابن مبارک رحمه الله د احاديثو او فقهي عالم و، په عربي ژبه پوره برلاسی و، د تاريخ علم يې زده و، سوداگري يې هم کوله او پوهېده پرې، د شجاعت او سخاوت څښتن و او د ټولو مذهبي ډلو په وړاندې يې محبوبيت لره.

❖ محمد بن عبدالوهاب الفراء به ويل: خراسان، د ابن مبارک، نضر بن شميل او يحيى بن يحيى په څېر نور عالمان نه دي راويستلي.

❖ ابو اسامه به ويل: عبدالله بن مبارک رحمه الله د نبوي احاديثو په عالمانو کې داسې مقام لري، څنگه مقام چې په خلکو کې امير المؤمنين لري.

❖ عبدالرحمن بن مهدي ويلي: امامان څلور دي سفيان ثوري، مالک بن انس، حماد بن زيد او عبدالله بن مبارک رحمهم الله.

عبدالله بن مبارک رحمه الله ددې امت لپاره ستر ناصح او د خیر غوښتونکی دی.

❖ عبدالرحمن بن مهدي بغداد ته لاړ، هلته یې یو کور و، غوښتل یې چې هغه وپلوري، اهل الحدیث (د حدیثو عالمان) ورته راغونډه شو ورته یې وویل:

تا د سفیان ثوري سره ناسته کړې او احادیث دې ترې هم اوریدلي او د ابن مبارک نه دې هم اوریدلي، په دوی دواړو کې کوم یو غوره دی؟

عبدالرحمن بن مهدي ورته وویل: تاسې څه وایئ؟!

که سفیان ثوري ددې لپاره خپل ټول کوښښ او زیار په کار واچوي، چې یوه ورځ دې یې د عبدالله بن مبارک په څېر شي، بیا به هم پر دې چاره برلاسی نه شي.

❖ شعيب بن حرب وايي:

سفیان ثوري رحمه الله به ویل: دا مې ارمان دی، چې زما ټول عمر دې د عبدالله بن مبارک رحمه الله د یو کال په څېر شي یا دې د هغه د درېیو ورځو په څېر شي؛ مگر پر دې چاره برلاسی نه شوم.

❖ احمد بن عبدة وايي: سفیان ثوري او فضیل بن عیاض او ځیني نور

عالمان په مسجد حرام کې سره ناست و، ابن مبارک رحمه الله د یوې غونډې د لوري را څرگند شو، سفیان ثوري وویل: دا د ختیخ والو سپری دی، فضیل بن عیاض وویل: دا هم د ختیخ والو، هم د لویدیځ والو او هم د هغو ټول سپری دی، چې د ختیخ او لویدیځ په منځ کې اوسېږي.

❖ عبدالرحمن بن أبو جمیل وایي: مور په مکه کې د ابن مبارک رحمه الله چاپېره ناست و، هغه ته مو وویل: د مشرق عالمه! مور ته حدیث ووايه!

هلته نږدې سفیان ثوري هم ناست و، زموږ دا خبره یې واوریده، وېي ویل: مړه شی، دا د مشرق او مغرب دواړو عالم دی!

❖ ابو الحسن عبدالوهاب بن عبد الحکم وایي:

عبدالله بن مبارک رحمه الله چې کله وفات شو، امیر المؤمنین هارون الرشید وویل: د عالمانو سردار وفات شو.

❖ ابو اسحاق الفزاري وایي: ابن مبارک رحمه الله د ټولو مسلمانانو مشر او سردار دی.

❖ ابن عینه ویلي: د صحابه کرامو رضي الله عنهم او ابن مبارک رحمه الله په چارو او کړنلارو کې مقایسوي غور او نظر وکړ، د صحابه و بل کوم فضیلت مې پر ابن مبارک ونه لید، پرته له دې چې صحابه د نبي صلی الله علیه وسلم د صحابیت او ملگرتیا اړیکه لري او د رسول الله صلی الله علیه وسلم په ملگرتیا کې یې غزاگانې کړې دي.

❖ ابراهیم بن شماس وایي: ستر فقیه او عالم مې لیدلي، ستر پرهېزگار مې لیدلی او هم مې د احادیثو ستر حافظ لیدلی، په خلکو کې ستر فقیه ابن مبارک رحمه الله دی، ستر پرهېزگار فضیل بن عیاض رحمه الله دی او ستر حافظ وکیع بن الجراح رحمه الله دی.

❖ ابو وهب وايي: ابن مبارک رحمه الله پر داسې يو کس ورتېر شو چې هغه کس نابينا و، يانې د سترگو نظر يې له منځه تللی و، هغه کس ترې وغوښتل چې الله تعالی ته دعا وکړه، چې زما د سترگو نظر بېرته را وگرځي او ليدل پرې وکړي شم، ابن مبارک رحمه الله هغه لپاره الله عز وجل ته دعا وکړه، دعا يې قبوله شوه، ما وليدل چې هغه نابينا ته بېرته د سترگو نظر ورکړی شو.

❖ عبدالله بن مبارک رحمه الله (۱۸۱) هجري کال کې د (۶۳) کلونو په عمر وفات شو، د رمضان لس ورځې تېرې شوې وې او (هيث) کې خاورو ته وسپارل شو.

❖ فضيل بن عياض رحمه الله ويلي: عبدالله بن مبارک رحمه الله مې په خوب کې وليد، ترې مې وپوښتل کوم عمل دې ډېر غوره او گټور وموند؟

ويي ويل: هماغه کار چې زه پکې وم، ما وويل: رباط او جهاد؟
ويي ويل: هو؛

ما وويل: څه درسره وشو؟

ويي ويل: الله عز وجل راته پوره بښنه وکړه او د جنتي مېرمنو اويا د بښايسته سترگو لرونکو حورو څخه يوې حورې راسره خبرې وکړې. (تاريخ بغداد، اتم ټوک، ۲۰۵، ۲۱۶ ص)

❖ استاد صالح احمد الشامي پخپل کتاب مواظ الامام عبدالله بن مبارک کې د ده په پېژندنه، علميت، فقاها، زيار او هر اړخيزو ځانگړنو کې ليکلي:

عبدالله بن مبارک بن واضح الحنظلي، کښه يې ابو عبدالرحمن، د مور نوم يې خوارزميه دی، د خراسان مشهور ښار (مرو) کې په (۱۱۸) هجري کې زېږېدلی دی.

پلار يې ښک سړی و او د خپل مولى په باغ کې به يې کار کاوه، بادار يې يوه ورځ خپل باغ ته ورغی او مبارک صيب ته يې وويل: چې د انارو له ونې نه يو خوږ انار راوړه!

مبارک صيب ورته انار راوړ، هغه چې وڅکه، خوند يې تريو و.

بادار يې وويل: زه خوږ انار غواړم او ته راته تريو انار راوړې؟

خوږ انار راوړه!

مبارک صيب دا ځل د انارو بلې ونې ته ورغی له ونې يې انار راوشکاوه او د خپل بادار مخې ته يې کېښوده، هغه چې انار مات کړ او ويي څکه گوري چې دا هم تريو و.

له دې وروسته يې مبارک صيب ته وويل: ته خوږ او تريو انار نه پېژني؟

مبارک صيب وويل: نه.

بادار يې وويل: دا ولې؟

مبارک صيب وويل: ځکه يې نه پېژنم چې تر اوسه ما د باغ له انارو څخه هېڅ خوراک نه دی کړی، نو څنگه به خوږ او تريو انار وپېژنم.

د باغ خاوند ورته وويل: ولې ترې خوراک نه کوې؟

مبارک صيب ورته وويل: خوراک ترې ځکه نه کوم چې تا ترې د خوراک اجازه راته نه ده کړې!

د باغ خاوند د ده له امانتکارۍ او رښتينولۍ نه تعجب وکړ او ډېر زيات حيران شو.

د باغ خاوند پېغله لور درلوده او ډېرو خلکو ترې غوښتی وه، مبارک صیب ته یې وویل: مبارکه څوک درته ښه او مناسب ښکاري، چې زه ورته خپله دا لور ورکړم؟

مبارک صیب وویل:

د جاهلیت د زمانې خلکو به د نسب خاوندانو ته لورگانې ورکولې، یهودیانو به د مال لپاره شتمنو ته ورکولې، نصاراو به ښکلا او جمال ته پام کاوه او ښکلیو ځوانانو ته به یې لورگانې ورکولې او زموږ دا امت یې د دین لپاره، دیندارو خلکو ته ورکوي، د باغ خاوند د ده عقل او هوښیارتیا خوښه کړه او لور یې ورکړه.

همدا لامل و، چې ابن مبارک په یوې داسې کورنۍ کې منځ ته راغی چې پر تقوا او پرهېزګارۍ ولاړه وه، عبدالله د (مرو) په ښار کې را لوی شو، نوموړی د پیاوړې ذکاوت څښتن و، له یو سړي نه یې یو ځل اوږده خطبه واورېده او سملاسي یې حفظ کړه او په هماغه مجلس کې یې بېرته واوروله.

(۱۴۱) هجري کال کې د علم د طلب لپاره ووت، ډېر سفرونه یې وکړ او د علم تر لاسه کولو، غزاگانو او سوداګرۍ لپاره ډېر وګرځېد. حرمینو، شام، مصر، عراق، عربي جزیرې، خراسان او ځینو نورو هېوادونو ته یې هم علمي سفرونه کړي.

❖ ابن مبارک رحمه الله به سوداګري کوله او دا یې د دوو لاملونو پر بنسټ کوله:

۱: لومړی ددې لپاره چې خپل مخ پرې د خلکو په وړاندې د سوال او اړتیا نه وساتي.

یوه ورځ ورته فضیل بن عیاض وویل: ته مور ته د زهد او کمښت غوره کولو حکم کوي او تا گورو، چې سوداگریز توکي راوړي او گټه ترې لاسته راوړي.

ابن مبارک رحمه الله ورته وویل: ابو علي، دا کار ددې لپاره کوم چې خپل مخ او عزت، عزت من وساتم او د خپل رب په عبادت او اطاعت کې ترې مرسته تر لاسه کړم.

۲: د ابن مبارک رحمه الله د سوداگری دویم باعث دا وو، چې پر عبادت کوونکو، زاهدانو او د علم پر طالبانو مالي لگښت وکړي، یوه ورځ یې فضیل بن عیاض رحمه الله ته وویل: ابو علي که ته او ملگري دې نه وی سوداگری به مې نه وی کړی.

کېدی شي له دې خبرې یې مقصد دا وي، چې د سوداگری چارو به یې پراختیا نه وی کړی یوازې دومره به وه، چې د ده لپاره به یې بسنه کوله.

❖ ابن مبارک رحمه الله سخاوت خوښاوه او سخي انسان و.

❖ شجاع او ځیگرورو، ډېرو غزاگانو او جهادونو کې یې برخه اخیستي

وه او نور عالمان او زاهدان به یې هم د جهاد لیکو ته هڅول.

له یوې غزا نه وروسته چې را وگرځېد، (۱۸۱) هجري کې د رمضان په میاشت کې د (۶۳) کلونو په عمر وفات شو او (هیث) په ښار کې

خاورو ته وسپارل شو. (مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ۸ ص)

❖ د عبدالله بن مبارک رحمه الله په اړه د اهل علمو گواهیانې او

څرگندونې.

د ابن مبارک رحمه الله په اړه د محدثینو او عالمانو د څرگندونو ډېره برخه مو د تاریخ بغداد نه اخیستي چې پیل کې (د عبدالله بن

مبارک رحمہ اللہ پېژندنه او ځانگړنې) سر لیک لاندې لیکل شوي دي، استاد شامي هم په خپل کتاب (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک) کې د ده په اړه ځينې بېلگې را نقل کړي، چې ځينې يې په دې ډول دي.

❖ عبدالله بن يزيد ويلي: امام اوزاعي رحمہ اللہ راته وويل: عبدالله بن مبارک دې ليدلی و؟ ما وويل: نه، ويي ويل: که ابن مبارک رحمہ اللہ دې ليدلی وي؛ نو د هغه پر ليدو به دې سترگې يخې، رنې او خوشحالي شوې وي.

❖ عبید بن حماد وايي: عطاء بن مسلم راته وويل: عبیده! ابن مبارک رحمہ اللہ دې ليدلی؟ ما وويل: هو؛ ويي ويل: ما رأيت مثله ولا ترى مثله.

❖ عمري به ويل: ابن مبارک رحمہ اللہ ددې سترې چارې د سرته رسولو لپاره ښه وړ دی، يو سړي ورته وويل: د کومې چارې لپاره؟ عمري وويل: د امامت او مشرۍ لپاره.

❖ ابن معين رحمہ اللہ به ويل: (ابن مبارک په نبوي احاديثو کې امير المؤمنين دی). (سير أعلام النبلاء، ۳۹۲/۸)

❖ عبدالله بن سنان وايي: ابن مبارک رحمہ اللہ مکې ته راغلی و، زه هم په مکه کې وم، کله چې له مکې نه رخصتیده، سفيان بن عيينه او فضيل بن عياض بدرگه او رخصت کړ، يو يې ويلي: دا د مشرق والو فقيه دی او بل يې ويلي: دا د مغرب والو فقيه او عالم دی. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۱۱/۵)

لومړیتوبونه پالل!

د عبدالله بن مبارک رحمه الله یوه ستره ځانگړنه دا هم وه، چې د ژوند په چارو کې یې لومړیتوبونو ته ارزښت ورکاوه او په عملي ډول یې پالل، د لومړیتوبونو په ترتیب او کټگوري کې یې لومړی دا زړه پورې بېلگه ولولئ.

له حج نه غوره صدقه!؟

یو ځل د حج د ادا کولو په موخه له کوره ووت، له ځینو ښارونو تېر شو، له دوی سره د سفر په بهیر کې یو مرغه هم و، هغه مړ شو، حکم وشو، چې دا مرغه دې هورې نږدې په یو ډېران وغورزولی شي، مړ شوی مرغه پر هماغه ډېران وغورزولی شو، عبدالله بن مبارک رحمه الله له ملگرو سره یو ځای بیا منزل پیل کړ، ملگري یې مخکې او نبوي احادیثو کې امیر المؤمنین عبدالله بن مبارک رحمه الله له هغوی وروسته روان و، کله چې پر هماغه ډېران تېریده، چې مړ شوی (مردار) مرغه پرې غورزول شوی و، گوري چې ډېران ته نږدې له یو کوره پېغله جلی راووته، مردار شوی مرغه یې له ډېران نه را پورته او په څه شي کې را تاو کړ او په بیه یې کور ته ننه ایسته، عبدالله بن مبارک رحمه الله د هغې د کور دروازې ته ورغی، ترې وپوښتل، د څه لپاره دې له ډېران نه مړ شوی (مردار) مرغه را پورته کړ او کور ته دې وپور؟

جلی وویل: زه او ورور مې دلته اوسېږو، له مور سره ددې لنگ نه پرته بل څه نشته، مور د ورځې شپې د خوراک لپاره هم څه شی نه لرو، یوازې د همدغه خیزونو نه د لوږې په مهال گټه تر لاسه کوو، چې پر ډېران غورزول شوي وي، مور له ډېرو ورځو راهیسې په دې

حال اخته یو، ظالمانو مو مال په زور تر لاسه کړ او پلار یې راته ووژه.

ابن مبارک رحمه الله پر اوسنانو سپرو ته حکم وکړ، چې بېرته ستانه شی او خپل وکیل ته یې وویل: د خرچې لپاره څومره پیسې درسره شته؟

وکیل وویل: یو زر دینار راسره شته!

ابن مبارک رحمه الله ورته وویل: په شمېر شل دیناره ترې جدا کړه، چې د (مرو) ښار ته د بېرته رسېدو لپاره موږ ته بسنه وکړي او نور دې جلی ته ورکړه!

د سړ کال د حج نه دا صدقه موږ ته ډېره غوره ده (۹۸۰) دینار یې ټول هغې جلی ته ورکړل او له ملگرو سره د حج نه پرته خپل ښار ته راستون شو. (البدایة و النهایة، ۲۰۳/۱۰)

استاد شامي ليکلي:

د مردارې له خوړلو نه د پېغلې خلاصول او حاجت یې پوره کول، له حج نه ډېره غوره دي، دا د ابن مبارک رحمه الله رأیه ده، والله اعلم او دا د ابن مبارک رحمه الله فقه او په دین کې پوهه ده.

➤ ابن مبارک رحمه الله به ویل: یوه نوړۍ چې د وږي گېډه پرې مړه شي، ماته د جومات له ودانولو ډېره غوره چاره ښکاري که څه هم چې یو کس په یوازې ډول جوړ کړی وي.

➤ پر لومړیتوبونو پوهیدل او تطبیقول یې دا د ابن مبارک رحمه الله فقاهات او ځانگړنه وه، د هغه وږي اړتیا پوره کول چې د لوږې مخنیوي لپاره څه نه لري، ځکه دا نږدې ده، چې فقر د کفر لامل

شي، په داسې حال کې د فقير لوږه او اړتيا پوره کول د جومات له جوړولو ډېر غوره کار دی.

➤ دا شونې ده، چې لمونځ په جومات يا بل کوم پاک ځای کې وشي، ځکه ټوله ځمکه پاکه او د لمانځه لپاره د جومات په بڼه گرځول شوې ده.

وړی به يا صبر وکړي او حرامو ته له نږدېوالي به د خپل عزت ساتنه وکړي او د لوږې به مړ شي، يا به د بلې کومې جریمې ښکار شي، د بېلگې په ډول غلا او غصب به وکړي يا به بله داسې ناوړه چاره تر سره کړي، چې د امله به يې ټولنه گډه وډه شي او هم به د ټولني امن ته زیان ورسوي او اسلام تل هغه قضیې او موضوع ته ارزښت ورکړی، چې د ټولني امن پکې تضمین او ساتل شوی وي.

د همدې له امله دا یوه نوږی د جومات له ودانولو ډېره غوره ده. او د اړینو حاجتونو او اړتیاوو طلب، لکه خوراک او پوښاک، د علم له طلب نه مخکې دي.

➤ دغه راز ابن مبارک رحمه الله د اولویاتو (لومړیتوبونو) په ترتیب کې دې ته ژمن و، چې د الله تعالی په لاره کې جهاد کول، له دې نه مخکې دي چې سړی ځان د دویمې فقهې په زده کړه بوخت کړي. ➤ عبدة بن سلیمان ویلي:

موږ د روم په هېواد کې، یو ځل له ابن مبارک رحمه الله سره شپه مهال په منزل کې ملگري و، له بره نه پر موږ ورنښت وړېده او د پښو لاندې ځمکه مو هم لمده او خټینه وه.

➤ ابن مبارک رحمه الله وویل:

(ابو محمده، مور ډېرې ورځې شپې، د ایلاء او ظهار په مسئلو کې تېرې کړې او ددې شپو په څېر شپې را نه پاتې دي).
ابن مبارک رحمه الله پر هغو شپو پېښماني څرگندوله، چې د دین په علم او پوهه کې یې تېرې کړې وې؛ ځکه دې چارې دی د روم له جهاد نه بوخت ساتلی و.

د لومړیتوبونو په اړه دا د ابن مبارک رحمه الله پوهه وه، دغه راز ابن مبارک رحمه الله به واجباتو او خیریه چارو کې هم د ترتیب لحاظ کاوه، دا د علم او فقهي یو باب دی، د تېر په پرتله اوس مسلمانان دې اهم باب ته ډېره اړتیا لري.

➤ د سلطنت او واکمنۍ په اړه د ابن مبارک رحمه الله دریځ دا و، چې د سلطان (باچا) شتون اړین او ضروري کار دی، خلک اړ دي چې د هر اړخیزو چارو ترتیب او تنظیم لپاره باچا ولري او له دې نه څوک سترگې نه شي پټولی؛ ځکه که باچا نه وي زور ور او ځواکمن به کمزوري وخوري. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۱۶ ص)

مواعظ عبدالله بن مبارک رحمه الله!

قال الله تعالى:

أُدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ. (النحل، ۱۲۵)

وقال تعالى:

وَعِظُهُمْ وَقُلْ لَهُمْ فِي أَنْفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا ۝۱۳. (النساء)

➤ عبدالله بن مبارک رحمه الله ویلي:

د دنیا مینه وال او پر دنیا اخته خلک مخکې له دې، له دنیا څخه لاپل چې د دنیا تر ټولو خوږ خیز وڅکي او خوند یې تر لاسه کړي.

چا ورته وویل: په دنیا کې خوږ خیز څه شی دی؟
 ابن مبارک رحمه الله وویل: د الله عز وجل معرفت او پېژندگلوې.
 (مواعظ للامام عبدالله بن مبارك، ۲۳ ص)

علم او وېره!

په تاسې کې د ډېر علم خاوند ته پکار دي، چې د الله تعالی نه دي
 سخت وپېرېدونکي وي.

او ده به ویل:

هغه سپری څنگه د ډېر علم د لرلو دعوه کوي، چې د کمې وېرې او
 زهد لرونکي وي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارك، ۲۴ ص)

ورک شوی ورور!

➤ هېڅ شي دومره نه يم ستړی کړی، څومره مې چې دا چاره ستومانه
 کوي، چې د الله عز وجل لپاره ورور او دوست نه مومم.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارك، ۲۴ ص)

➤ که یو سپری له سلو شیانو څخه ځان ساتي او له یو شي څخه ځان
 نه بندوي دا ورع (ځان ساتنه) نه ده.

او په چا کې چې د جهل (ناپوهی) یو خوی هم وي دا له جاهلانو
 څخه دی، تا نه دي اورېدلي چې الله تعالی نوح علیه السلام ته څه
 ویلي، کله چې نوح علیه السلام وویل:

إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي. (هود، ۴۵)

الله تعالی ورته وویل:

إِنِّي أَعْطُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ۝ (هود) (مواعظ للامام عبدالله بن مبارك، ۲۵)

د دنیا مینه په زړه کې ده!

د دنیا مینه په زړه کې ده او گناهونه ټول له زړه نه را چاپېره دي، زړه یې په منځ کې ایسار کړی دی د همدې له امله ستونزمنه ده، چې کله به خیر ور رسیږي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۲۶ ص)

د قرآن د ماناگانو پېژندل!

کله چې ستاسې یو کس په دومره کچه قرآن زده کړي، چې لمونځ یې پرې صحیح کېږي، بیا دې علم پیل کړي او د علم زده کړه دې خپله بوختیا وگرځوي، ځکه په علم سره د قرآن کریم ماناگانې پېژندل کېږي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۲۶ ص)

د نصیحت قبلول!

زموږ په زمانه کې داسې هېڅوک پاتې نه شو چې زه یې وپېژنم چې دی په پراخه سینه نصیحت قبلوي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۲۶ ص)

د یوې ورځې خواږه!

➤ دنیا نه ده؛ مگر یوازې د یوې ورځې خواږه دي.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۲۷ ص)

➤ یو کس ابن مبارک رحمه الله ته وویل: وصیت راته وکړه، ابن مبارک

رحمه الله ورته وویل: بې گټې لیده، کاته پرېږده، د خشوع توفیق

به درکړی شي، بې گټې خبرې پرېږده، حکمت به دې نصیب شي،

بې گټې خواږه پرېږده، د عبادت توفیق به درکړی شي، د خلکو د

عیبونو پلټل پرېږده، پر خپلو عیبونو د خبرېدا توفیق به درکړی

شي، د الله په ذات کې بوختېدل او خبرې جوړول پرېږده، له شک

او منافقت څخه به وساتل شي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۲۸ ص)

ډاډمن اوسېدل!

➤ یو کس ابن مبارک رحمه الله ته وویل: زه مې له هغه کس نه ځان په ډېر بڼه حال کې وینم، چې ظالمانه وژنه یې کړې وي.

ابن مبارک رحمه الله ورته وویل: دا ته چې ځان په امن گڼې، د هغه چا له عمل نه ډېر ناکاره عمل دی، چې ظالمانه وژل یې کړي

وي. (مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ۲۸ ص)

➤ د ابن مبارک رحمه الله ددې وینا مقصد دا دی، چې انسان پر خپل

عمل ډاډ او باور لري او وېره نه لري دا د ظالمانه قتل نه ستره گناه ده، متفق عليه حديث کې هم راغلي، رسول الله صلى الله عليه

وسلم ويلي: (هېڅوک به هم پخپل عمل جنت ته داخل نه شي،

صحابه و وویل: تاسې هم، د الله استازیه؟

رسول الله صلى الله عليه وسلم وویل: نه، زه هم په عمل جنت ته نه

شم ننوتی؛ مگر هله چې الله تعالی مې پخپل فضل او رحمت کې

پټ کړي). (صحیح البخاري، ۵۶۷۳، صحیح مسلم، ۲۸۱۶)

➤ شقیق وايي: ابن مبارک رحمه الله ته یې ملگرو وویل: کله چې له

موږ سره لمونځ وکړې، ولې را سره نه کېنې؟

ابن مبارک رحمه الله ورته وویل: د لمانځه نه وروسته د صحابه و او

تابعینو څنگ ته ورځم او له هغو سره یم.

موږ ورته وویل: صحابه او تابعین چېرې دی؟

ابن مبارک رحمه الله وویل: خپل علمي بن ته ورځم، هغوی پکې

گورم او د هغوی نقش او چارې (عملونه) پکې تر لاسه کوم!

له تاسې سره څه کوم، تاسې خو د خلکو غیبتونه کوئ.

(مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ۲۹ ص)

درې سپک مه گڼه!

➤ پر عقلمن لازم دي، چې د درېيو سپکاوی ونه کړي د عالمانو، باچا او ملگرو (دوستانو).

څوک چې د عالمانو سپکاوی کوي، اخرت يې له منځه ځي، څوک چې د باچا سپکاوی کوي، دنيا يې له منځه ځي او څوک چې د ملگرو او دوستانو سپکاوی کوي، سرپيتوب او شرافت يې له منځه ځي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۰ ص)

➤ بشر بن الحارث وايي: عبدالله بن مبارک رحمه الله روان و او يو سړي ترې د يو حديث په اړه وپوښتل، ابن مبارک رحمه الله ورته وويل: دا د علم عزت نه دی!

بشر بن الحارث وايي: د ابن مبارک دا خبره مې ډېره زياته بڼه وگڼله او خوښه مې شوه. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۰ ص)

➤ ډېر ځلې يو عمل ډېر کوچنی وي؛ مگر د (خالص او سپېڅلي) نيت له امله هغه په ستر عمل بدل شي او ډېر ځلې يو عمل ډېر ستر وي؛ مگر د (ناسم او فاسد) نيت له امله کوچنی شي (او ثواب يې له منځه لاړ شي). (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۰ ص)

څلور خبرې!

څلور خبرې، چې د څلور زرو خبرو څخه انتخاب شوي دي.

۱: پر بنځه باور مه کوه!

۲: پر مال، مه غره کېږه!

۳: پر معده دې دومره خواړه مه باروه، چې طاقت يې نه لرې!

۴: له علم څخه دومره علم زده کړه، چې يوازې تاته گټه رسوي.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۱ ص)

د زهد دعوه!

د خپل لورې، د زهد دعوه دې له زهده وباسي؛ ځکه ته پخپله د خپل ځان ثنا او ستاینه کوي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۱ ص)

د ریاء او شرک تر منځ توپیر!

که چېرې دوه کسان، په لاره کې سره ملگري شي، یو یې اراده وکړي، چې دوه رکعاته لمونځ وکړي؛ مگر د ملگري له امله یې پرېږدي، دا ریاء ده او که د ملگري له امله یې وکړي (چې هغه یې وگوري) دا شرک دی. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۲ ص)

قرآن پرې لعنت وايي!

دېر ځلې قرآن، د قرآن پر باروونکي (حافظ یا عالم) لعنت وايي، کله چې قرآن والا د خپل رب نافرمانی کوي قرآن یې له سینې نه پرې غږ کوي په الله سوگند، زه ددې لپاره ستا په سینه کې ځای شوی نه یم، ایا ته د خپل رب نه حیا نه کوي؟! (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۲ ص)

د مؤمن بادشاهي!

عبدالله بن مبارک رحمه الله ویلي:

دنیا د مؤمن لپاره زندان دی او په زندان کې یې سترې چارې صبر او غوسه زغمل دي د مؤمن لپاره په دنیا کې بادشاهي، راحت او خوشحالي نشته، د مؤمن بادشاهي، آرام او خوشحالي به په جنت کې وي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۳ ص)

ډېران او هديره!

عبداللہ بن مبارک رحمہ اللہ پر يو راحب ورتېرېده، د راحب يو لوري ته هديره وه او بل لوري ته يې ډېران وه، ابن مبارک رحمہ اللہ راحب ته وويل: راحبه! تا سره هم د انسانانو خزانه ده او هم درسره د شتو (مالونو) خزانه ده او په دواړو کې د عبرت درس دی.

(مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۳ ص)

د سپينو زرو خبرې!

ابن مبارک رحمہ اللہ نه د لقمان حکيم ددې وينا په اړه وپوښتل شو چې زوی ته يې ويلي و: (که خبرې د سپينو زرو دي؛ نو چوپتيا د سرو زرو ده).

ابن مبارک رحمہ اللہ وويل: ددې مانا دا ده، چې که د الله عز وجل د اطاعت او عبادت خبرې د سپينو زرو دي؛ نو د الله عز وجل د نافرمانۍ نه چوپتيا د سرو زرو ده.

(ابن المبارک لمحمد بن عثمان جمال، ۱۸۷ ص عن جامع العلوم و الحكم، ۱۱۷ ص)

ښکاره او پټ گناهونه!

څوک چې د ښکاره گناهونو له امله دوزخ ته ننوځي (په کړاو او سزا کې) له هغه چا نه کم دی، چې د ریا او شهرت له امله دوزخ ته ننوځي. (مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۴ ص)

چا سره ناسته لرې؟

ستا ناسته دې له مسکینانو سره وي ځان ترې ساته او پام دې وي، چې له بدعتي سره ناسته، ولاړه ونه کړې.

(مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۴ ص)

- یو درهم چې د شک او شبهي له امله واپس کړم له دې نه راته غوره دی، چې شپږ لکه درهم خیرات کړم. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۵ ص)
- د ابن مبارک رحمه الله نه د تواضع د مانا په اړه وپوښتل شو، هغه وویل: پر شتمنو کبر کول! (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۵ ص)

صحیح حدیث!

ابن مبارک رحمه الله ویلي:

په صحیح حدیث سره انسان د کمزوري حدیث نه را ایساریږي.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۵ ص)

یاني ډېره کره خبره ده، صحیح احادیثو سره لوستونکي دې ته نه اړ کېږي، چې ضعیفو او کمزورو احادیثو ته ور وگرځي.

د صحابه و اختلاف!

د صحابه و خپلمنځي جنگونه د فتنې په مانا وو، زه د دوی د هېڅ یو کس په اړه نه وایم چې دی په فتنه کې اخته شوی و.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۵ ص)

د مرجئه و سره مخالفت!

➤ ابن مبارک رحمه الله ته وویل شو، شیبان وايي، چې ته مرجئي یې؟!

ابن مبارک رحمه الله وویل: شیبان دروغ ویلي، زه په درېیو شیانو کې له مرجئه و سره مخالف یم.

❖ مرجئه وايي: ایمان له عمل پرته قول دی او زه وایم: ایمان قول او عمل دی.

❖ مرجئه وايي: د لمانځه پرېښودونکی نه کافر کېږي او زه وایم کافر کېږي!

❖ مرجئه وايي: ایمان نه زیاتېږي او نه کمېږي او زه وایم، ایمان هم زیاتېږي او هم کمېږي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۶ ص)

هېنداره!

➤ ابن مبارک رحمه الله ویلي:

زړه د هېندارې په څېر دی، ډېر وخت لپاره چې په لاس کې پاتې شي زنگ نیسي یا د څاروي په څېر دی چې ترې غافل شوي، مخ درنه گرځوي.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۶ ص)

علم او دنیا!

د طالب العلم په حال تعجب کوم چې له ایمان او علم سره - سره ځان د دنیا مینې ته وربولي، دغه راز ده ویلي: د عالم لپاره شرط دا دی، چې په زړه کې به یې د دنیا مینه نه وي.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۷ ص)

یادونه:

➤ د ابن مبارک رحمه الله د خبرې هدف دا دی چې عالم او د علم طالب ولې له دنیا سره مینه وکړي، په داسې حال کې چې علم د دنیا حقیقت روښانه کړی، چې دنیا د الله عز وجل په وړاندې د ماشي د وزر په کچه وزن او ارزښت نه لري، بیا نو څنگه له دنیا سره مینه کېدلی شي!؟

دنيا سره د مينې او دنيا کې د کار کولو توپير دا دی، چې دومره کار پکې پکار دی، چې انسان پرې ځان، نورو خلکو ته د حاجت او اړتيا نه خلاص کړي. (مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۷ ص)

➤ سوید بن سعید وايي: يو ځل مې ابن مبارک رحمه الله په مکه مکرمه کې وليد، د زمزم اوبو ته ورغی، يو گوټ اوبه يې ترې وڅکلې بيا يې د قبلې لوري ته مخ کړ ويي ويل:

ای الله! د مؤمل زوی مور ته د ابو الزبير نه حديث را نقل کړی او هغه د جابر نه او جابر رضي الله عنه د رسول الله صلی الله عليه وسلم نه حديث نقل کړی، نبي صلی الله عليه وسلم ويلي:

«مَاءٌ زَمَزَمَ لِمَا شَرِبَ لَهُ». (مسند امام أحمد، ابن ماجه)

ژباړه: د زمزم اوبه چې کوم حاجت لپاره وڅکلې شي، حاجت يې پوره کېږي.

➤ ای الله! زه يې ددې لپاره څکم چې د قيامت د ورځې تندي نه پرې خلاص شم، بيا يې د زمزم اوبه وڅکلې. (سير اعلام النبلاء، ۸/ ۳۹۳)

يادونه:

➤ د سلف صالحينو رحمهم الله ټول فکر او فهم د اخرت په اړه څرخېده او د اخرت چارو د دوی زړونه، روحونه او عقلونه بوخت ساتلې وو، تل به يې د اخرت په اړه فکر او پام کاوه.

ډېری خلک ددې حديث په مانا کې د دنيا اهمو چارو ته ورگرځي؛ مگر ابن مبارک رحمه الله په دې حديث سره د قيامت ورځې ته ورځي او خپله اصلي اړتيا په پام کې نيسي.

(مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۸ ص)

➤ ابن المبارک رحمہ اللہ وایي: مور هغه مهال د ادب په لټه کې شو، چې ادب ورکونکي (عالمان) مو د لاسه ورکړل. (حلیة الاولیاء، ۱۶۹/۸)
یادونه:

له ادب نه مراد، ټول پټ او ښکاره اسلامي اداب دي. او ادب ورکونکي (مؤدبین) هغه عالمان دي، چې خلک په سلوک او د ادابو په عملي تطبیق کې د هغوی پیروي او د هغوی په څېر عمل کوي.

فقدان نه مراد ورکېدل نه، بلکې د دوی مړینه ده.

(مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۹ ص)

ناپوه (جاهل) ته د تعلیم ورکولو طریقه!

➤ یو سړي د ابن مبارک رحمہ اللہ په څنگ کې اړنجی وکړ او الحمدلله یې ونه ویله:

ابن مبارک رحمہ اللہ ورته وویل: د اړنجي په مهال سړی څه وایي؟ هغه کس وویل: الحمدلله.

ابن مبارک رحمہ اللہ ورته وویل: یرحمک الله. (حلیة الاولیاء، ۱۷۰/۸)

➤ د رسول الله صلی الله علیه وسلم پر سنتو به څوک عمل کوي؟
 د ابن مبارک رحمہ الله په وړاندې د یوسف بن اسباط د عبادت طرز او طریقي یادې کړې شوې، ابن مبارک رحمہ الله وویل: تاسې د هغو خلکو یاد وکړ، چې پر یاد یې شفاء غوښتل کېږي؛ مگر که ټول خلک د هغوی د عبادت طریقي خپلې کړي او وېي کاروي؛ نو د رسول الله صلی الله علیه وسلم پر سنتو به څوک عمل کوي؟
 د ناروغانو پوښتنه به څوک کوي او جنازو ته به څوک ورځي؟
 دې ته ورته یو شمېر نور د ثواب کارونه یې یاد کړل.

(مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۰ ص)

د نېکانو خوشبویي!

ابن مبارک رحمه الله ته وویل شو، ملائک څنگه پوهېږي، چې
 انسان د نېکۍ اراده کړې ده؟
 ابن مبارک رحمه الله وویل: ملائک یې د نېکۍ خوشبويي حس
 کوي. (مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۰ ص)

د نېکانو یاد!

ابن مبارک رحمه الله ویلي: د الله عز وجل رحمت د نېکانو خلکو په
 یاد سره رابنکته کېږي. (مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۰ ص)

وخت پر قرآن او د قرآن پر علم سینگار کړه!

یو سړي عبدالله بن مبارک رحمه الله ته وویل:
 ابو عبدالرحمانه! زیاتي وخت مې په څه شي کې تېر کړم؟
 د قرآن په زده کړه کې او که د علم په طلب کې؟
 ابن مبارک رحمه الله ورته وویل: دومره قرآن دې زده دی په څومره
 چې لمونځ کول صحیح کېږي؟
 هغه کس وویل: هو.

ابن مبارک رحمه الله ورته وویل:

بیا دې نو زیاتي وخت د هغه علم په طلب کې وکاروه، چې قرآن
 کریم پرې پېژندل کېږي. (مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۱ ص)

دوکه کېدل دي نه جرأت!

ابن مبارک رحمه الله ویلي: ستاسې یو کس دې داسې نه وایي، چې فلانکی د الله عز وجل په وړاندې خومره زړور دی؟
 بې شکه الله عز وجل ستر عزتمن او له دې نه لوړ او پاک دی، چې څوک دې د هغه په وړاندې جرأت وکړي، بلکې داسې دې ووایي: چې فلانکی پر الله تعالی خومره دوکه شوی دی.

(مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۱ ص)

ایا نصیحت کوونکی شته!

یو سړي ابن مبارک رحمه الله ته وویل: ایا داسې څوک شته چې نصیحت وکړي؟

ابن مبارک رحمه الله ورته وویل: ایا داسې څوک پېژنې چې نصیحت قبول کړي او ويې مني. (مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۲ ص)

زهد او شتو نه گټه اخیستل!

د دنیا نه په گټه اخیستلو سره بنده له زهد نه، نه وځي (په دومره کچه گټه اخیستل اړین دي) چې خپل مخ پرې خلکو ته د سوال کولو نه وساتي. (مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۱ ص)

هغه مې لا تر اوسه لیکلې نه ده!

عبدالله بن مبارک رحمه الله ته چا وویل: ابو عبدالرحمانه، تر کوم وخت به ته دا حدیث لیکي؟

ابن مبارک رحمه الله وویل: کېدی شي هغه کلمه چې ماته گټه رسوي لا تردې دمه مې لیکلې هم نه وي! (الطبقات الكبرى للشعراني، ۵۱/۱)

یادونه:

➤ دا هم نا اشنا ستره خبره ده، د ژوند لورې بدلوي، ابن مبارک رحمه الله هم وايي: د کوم هدف لپاره چې دا کاري لري روانه ده، کېدی شي هغه خبره مې لا لیکلې هم نه وي؛ نو د هغې په لټه کې يم، خو يې تر لاسه کړم. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۳ ص)

قدر دې وپېژنه!

➤ يو سړي ابن مبارک رحمه الله ته وويل: وصيت راته وکړه!
ابن مبارک رحمه الله ورته وويل: خپل قدر دې وپېژنه!.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۳ ص)

په رښتيني بڼه ځان پېژندل!

➤ ابن مبارک رحمه الله ويلي: کله چې انسان خپل ځان (نفس) وپېژني (له نفس سره د کمي او گناهونو محاسبه وکړي) د نفس په وړاندې له سپي نه ډېر خوار او ذليل گرځي.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۴ ص)

د دين دوه برخې!

کېدی شي، چې ادب د دين دوه درېمې برخې وي.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۴ ص)

یادونه:

استاد صالح احمد شامي ددې وينا په اړه ليکي:
(دين فرائضو (احکامو) ادابو او اخلاقو ته شامل دی او له شک پرته ټولنيز (اجتماعي) او نفسي اداب او بنايسته اخلاق د څومره والي په لحاظ سره له فرائضو او احکامو ډېر زيات دي).

(مواعظ الامام عبدالله بن مبارک للشامي)

❖ سنید بن داود وایي: له ابن مبارک رحمه الله نه مې د خلکو د ډولونو په اړه وپوښتل:

ابن مبارک رحمه الله وویل: عالمان، ما وویل: له بادشاهانو نه څوک غوره خلک دي؟ وېي ویل: زاهدان! یانې په حقه بادشاهان، هغوی چې پر خپلو نفسونو واکمني لري او له دنیا نه ډډه کوي. ما وویل: له غوغاء نه څوک؟ یانې د هغوی نه چې د خلکو سره یې گډ ژوند کې ونډه زیاته وي او ظالمانه مشري کوي.

وېي ویل: خزیمة او ملگری یې! ما وویل: له ټیټ مرتبه خلکو نه؟ وېي ویل: هغوی چې د دوی په منځ کې ژوند کوي (دین یې د ژوند کولو لپاره وسیله گرځولی وي او هڅه کوي چې ددې په وسیله د دنیا هسکو څوکو ته ورسېږي). (مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۵ ص)

سلطان الزهد!

دوه ولسمشران!؟

د زهد ولسمشر، د رعیت (ولس) له ولسمشر نه په مقام او مرتبه کې ستر دی!

د ولسونو ولسمشر خلک په امسا او متروکه را غونډوي او زاهد (پرهېزگار) له خلکو تښتي او خلک ورپسې وي.

(الطبقات الكبرى للشعراني، ۵۱/۱)

یادونه:

د دې حکمت یا نصیحت په دې کیسه کې ولولئ.

امام شعراني په الطبقات، (۱ / ۵۱) او امام ذهبي په سیر اعلام النبلاء (۳۸۴ / ۸) کې نقل کړي، اشعث بن شعبة وایي: کله چې هارون الرشید باچا (رقة) ته راغی، هغه مهال عبدالله بن مبارک

رحمه الله هم راغي، د ابن مبارك رحمه الله د راتگ خبر چې خپور شو، خلك په ډېره بېره او مينه د هغه لور ته را وځغېدل، په اوږدو- اوږدو مزلونو يې گاولې شلېدلې وې او په خاورو او گردونو خړ پر وو، د ابن مبارك رحمه الله گېرچاپېره د خلكو سخته گڼه گڼه وه او د خلكو د گڼې گڼې له امله فضا گرد و غبار نيولې وه، د امير المؤمنين هارون الرشيد ام ولده د لرگيو نه د جوړې بنگلې له برج نه رابنكاره شوه او د خلكو گڼه گڼه يې چې وليده وې ويل: دا څوك دى؟ ورته وويل شو: دا د خراسان يو عالم دى!

هغې وويل: په الله تعالى قسم! اصل بادشاهي خو دا ده، د هارون الرشيد څه بادشاهي ده، هارون الرشيد ته خو خلك، د متروكې، امسا، پوليسو او پوځيانو په وسيله راغونډولې شي (او ده ته خلك پخپله خوښه مينه او لېوالتيا را غونډ شوي دي).

حبيب جلاب وايي: ابن مبارك رحمه الله نه مې وپوښتل: انسان ته څلور مرغلي كوم غوره خيز وركول شوي دي؟ ابن مبارك رحمه الله وويل: د عقل غريزه.

ما وويل: كه عقل نه وي؟

ويي ويل: بنايسته ادب.

ما وويل: كه ادب هم نه وي؟

ويي ويل: مهربان ورور چې ښه مشوره وركوي.

ومې ويل: كه دا هم نه وي؟

ويي ويل: اوږده چوپتيا.

ما وويل: كه دا هم نه وي؟

ويي ويل: بيا ورته بېړني مرگ غوره خيز دى!. (سير اعلام النبلاء، ۳۹۷/۸)

بخل او علم!

څوک چې پر علم بخيلي کوي، پر دريو څيزونو اخته کېږي.
 يا په مرگ چې علم يې له منځه وړي.
 يا په هېره، يانې علم يې ترې هېرېږي.
 او يا د باچا (واکمن امير) پر خدمت او نوکری اخته شي او علم يې
 له منځه لاړ شي. (سير اعلام النبلاء، ۳۹۸/۸)

ښېگڼې او بدگڼې!

عبدالله بن مبارک رحمه الله ويلي:
 کله چې د انسان ښېگڼې پر بدگڼو بر لاسې شي، نو بيا د هغه
 بدگڼې نه يادېږي او هر کله چې د انسان بدگڼې پر ښېگڼو بر
 لاسې شي؛ نو بيا د هغه ښېگڼې نه يادېږي.

له څلورو د امن هيله مه لره!

➤ عقلمن خلک له څلورو څخه ځان په امن نه گڼي.
 له تېرې شوې گناه څخه، ځکه پته نه لگي چې رب عز وجل به
 ورسره پکې څه معامله کوي.
 له پاتې عمر څخه، ځکه پته نه لگي چې څومره پېښې او افتونه به
 پکې مخې ته راځي.
 له ورکړل شوي فضيلت څخه، کېدی شي مکر او استدراج وي، له
 ډولي کړی شوې گمراهۍ څخه چې ده ته هدايت ښکاري او هم يو
 ساعت لپاره د زړه له کېږدلو څخه؛
 ياد شوي څيزونه له انسان نه دين اخلي او دی پرې نه

پوهيږي؛ (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۹ ص)

➤ نعیم بن حماد وایي: عبدالله بن مبارک رحمه الله به په کور کې ډېره ناسته کوله.

چا ورته وویل: یوازېتوب کې تنگېرې نه؟! ابن مبارک رحمه الله وویل: څنگه یوازې یم؛ زه خو رسول الله صلی الله علیه وسلم سره ملگری یم، یانې د هغه احادیث لولم او ځان له هغه سره احساسوم. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۹)

د زاهد (پرهېزگار) پېژندنه!

عبدالله بن مبارک رحمه الله ويلي: زاهد هغه کس دی، که دنیا تر لاسه کړي خوشحالیږي نه او که د لاسه یې ورکړي خفه کېږي پرې نه. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۵۵ ص)

زاهد!

یو ځل ابن مبارک رحمه الله ته وویل شو: ای زاهده! ابن مبارک رحمه الله ورته وویل: عمر بن عبدالعزیز رحمه الله زاهد دی، چې دنیا یې مخې ته راغله؛ نو یې پرېښوده او زه چې یم؛ نو ما له څه شي پرهېز کړی؟! (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۵۶ ص)

غوره زهد!

➤ عبدالله بن مبارک رحمه الله ويلي:

ډېر غوره زهد هغه دی، چې پټ وي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۵۶ ص)

➤ ابو وهب المروزي وایي، له ابن مبارک رحمه الله نه مې وپوښتل: کبر څه ته وایي؟

ابن مبارک رحمه الله وویل: کبر دې ته وایي، چې ته د نورو خلکو سپکاوی کوي او سپک یې گڼي.

بیا مې ترې وپوښتل، عجب (ځان غوښتنه) څه ته وایي؟
 ابن مبارک رحمه الله وویل: عجب دې ته وایي: چې ته په دې اند
 یې چې دا څه شیان له ماسره دي دا له بل چاسره نشته، ما ته په
 لمونځ کوونکو کې د عجب (ځان غوښتنه) نه بد او ناکاره شی بل
 معلوم نه دی، یانې دا د مؤمنانو بد صفت دی.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۵۸ ص)

د عالمانو ادب!

د سفیان بن عیینه رحمه الله په حضور کې له عبدالله بن مبارک
 رحمه الله څخه د یوې مسئلې په اړه پوښتنه وشوه.
 عبدالله بن مبارک رحمه الله وویل: موږ له دې څخه منع شوي یو
 چې د مشرانو (عالمانو) په شتون کې دې خبرې وکړو.

(سیر اعلام النبلاء، ۴۲۰/۸)

د تقوا دلیل!

➤ عبدالله بن مبارک رحمه الله ویلي: داود علیه السلام خپل زوی
 سلیمان علیه السلام ته ویلي و: ای زویه! درې څېزونه د سپرې پر
 تقوا دلالت کوي.

۱: پر الله عز وجل بنایسته توکل کول، په هغه څه کې چې دې ته
 رسېدلي وي.

۲: د الله عز وجل په ورکړه بڼه او بنایسته رضا کېدل.

۳: په غم او ازمویښه کې بنایسته صبر کول.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۵۹ ص)

➤ عبدالله بن مبارک رحمه الله ویلي: سپرې هله عالم کېدلی شي، خو
 پورې چې د علم په طلب او لټه کې وي، کله چې د ځان په اړه دا

گومان وکړي، چې دى عالم شوى؛ نو په حقيقت کې دى ناپوه (جاهل) دى. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۵۹ ص)

نو څوک!!

عبدالله بن مبارک رحمه الله ويلي: عالمان د پېغمبرانو وارثان دي کله چې دوى له خلکو نه تمې کوي، بيا به نو چا پسې اقتدا کېږي؟ سوداگر په ځمکه کې د الله تعالى امانتکار بنده گان دي، کله چې دوى خيانت وکړي، بيا به نو له چاسره امانت اېښودل کېږي؟ غازيان د الله مېلمانه دي، دوى چې د غنيمت په مال کې خيانت وکړي، بيا به نو څوک پر دښمن کاميابېږي؟ زاهدان د ځمکې بادشاهان دي، دوى چې ریاکاران وي، بيا به نو د چا پيروي کېږي؟ چارواکي د خلکو ساتونکي دي، ساتونکى او شپون چې لېوه وي، بيا به نو څوک د ولس ساتنه کوي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۶۰ ص)

پر دېوال ليکلي گڼه!

عبدالله بن مبارک رحمه الله ويلي: که په دېوال دې نصيحت وموند، ورته وگوره، فکر پرې وکړه او نصيحت ترې واخله! چا ورته وويل: فقهي سره څنگه وکړو؟ ابن مبارک رحمه الله وويل: فقه (علم) د اورېدو پرته نه سمېږي!. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۶۰ ص)

شکر!

➤ عبدالله بن مبارک رحمه الله ته وویل شو: رښتینی عالم څنگه پېژندل کېږي؟

ابن مبارک رحمه الله وویل:

رښتینی عالم هغه دی چې له دنیا څخه پرهېز کوي او د اخرت چارو ته کلکه پاملرنه کوي.

(مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ٦١ ص)

➤ عبدالله بن مبارک رحمه الله ته وویل شو: مور ته پر څه شي، د شکر ادا کول پکار دي؟

ابن مبارک رحمه الله ورته وویل: تاسې ته مناسب دي، چې د اخرت په زیاتوالي او د دنیا په کمی او نقصان شکر ادا کړئ!

او دا ددې له امله چې اخرت مو هله زیاتېږي، چې دنیا نقصاني شي او دنیا مو هله زیاتېږي، چې اخرت مو نقصاني شي.

(مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ٦١ ص)

یوه نوږی!؟

عبدالله بن مبارک رحمه الله ویلي:

وږي ته یوه نوږی ورکول راته د میزان په تله کې د جومات په ودانولو ډېر غوره دي، که څه هم چې په یوازې ډول مې جومات

ودان کړی وي. (مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ٦١ ص)

د مور و پلار غیبت!

➤ د عبدالله بن مبارک رحمه الله په ناسته (مجلس) کې یو کس د بل

کس غیبت وکړ، ابن مبارک رحمه الله ورته وویل: که د غیبت کولو

اراده لرئ؛ نو د مور و پلار غیبت مو وکړئ، ددې لپاره چې د نېکو

چارو بدلې مو پردي (اجنبی) ته لارې نه شي، بلکې مور و پلار ته به مو ورسېږي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۶۲ ص)

➤ دغه راز ابن مبارک رحمه الله ويلي:

که ما د چا غيبت کولی؛ نو د خپل مور و پلار غيبت به مې کړی وی؛
ځکه له نورو نه دوی زما د نېکیانو ډېر لایق او حقدار دي.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۶۲ ص)

ارینه، مگر پرېښودل شوي توبه!

يو ځل عبدالله بن مبارک رحمه الله وويل:

له غيبت نه توبه دا ده، چې له هغه کس نه بښنه وغواړې چې د چا غيبت دې کړی دی.

سفيان بن عيينه رحمه الله ورته وويل؛ بلکې له دې کس نه به د هغه خبرو په اړه بښنه غواړي، چې د هغه په حق کې يې کړې وي.
(يانې هغه کس ته به وايي، چې ما ستا په اړه داسې او داسې خبرې کړي دي، ته ترې تېر شه او بښنه راته وکړه).

ابن مبارک رحمه الله، سفيان بن عيينه رحمه الله ته وويل: دوه ځلي کړاو مه ورکوه. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۶۳ ص)

خوندور څيزونه!

عبدالله بن مبارک رحمه الله ويلي:

ډېر خوندور څيزونه، له ملگرو دوستانو سره ناسته کول د کفايت (بسايښې) لورته ورگرځيدل (چې د ژوند چارې يې هره برخه کې بسنه کوي او بل ته محتاج نه وي) او د الله عز وجل لپاره همېشني

دوستانه کول. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۶۳ ص)

مرگ لپاره تیاری!

عبدالله بن مبارک رحمه الله ویلي:

د مرگ لپاره تیاری وکړه او هغه څه لپاره چې له مرگ نه وروسته

دې. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۶۳ ص)

طواف یې مبارک شه!

بې شکه یو سړی به د کعبې نه طواف کوي او خراسانیانو ته به ځان
بنایي.

چا ورته وویل: دا به نو څنگه وي؟

ابن مبارک رحمه الله وویل: دا کس دا خوښوي چې خراسانیان د ده

په اړه ووايي، چې فلانکی مکه کې د طواف او سعی لپاره اوسیري،

طواف او سعی دې ورته مبارک وي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۶۴ ص)

د ښکار شبکه!

دې زمانه کې قاریانو د حرامو او شکمنو خیزونو خوراک ډېر کړی، تر

دې چې د گېډو او عورتونو په خوندونو کې ډوب شوي دي او له

خپل علم نه یې د ښکار شبکه (جال) جوړه کړې، چې دنیا پکې

ښکار کوي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۶۴ ص)

د ادب اهمیت!

عبدالله بن مبارک رحمه الله ویلي: ➤

موږ لږ غوندي ادب ته، له ډېر علم نه زیاته اړتیا لرو.

(من مواعظ و اقوال الصالحين، ۶۹ ص)

➤ يو سپری ابن مبارک رحمه الله ته راغی، ورته یې وویل: وصیت راته وکړه! ابن مبارک رحمه الله ورته وویل: د الله لحاظ ساته او د مراقبې حال کې اوسه! هغه کس وویل: د الله مراقبت او لحاظ ساتل څه مانا؟ ابن مبارک رحمه الله ورته وویل: د الله عز وجل نه حياء کوه!.
(موواعظ و اقوال الصالحين، ۷۰ ص)

له بدعتي سره مه کينه!

➤ عبدالله بن مبارک رحمه الله ويلي: ستا ناسته دې له مسکينانو سره وي او له بدعتي سره د ناستې نه ډډه وکړه!. (من مواعظ و اقوال الصالحين، ۶۳ ص)

➤ عبدالله بن مبارک رحمه الله ويلي: دېرش کلونه مې د ادب زده کړه وکړه او شل کلونه مې د علم زده کړه وکړه، سلفو به لومړی ادب زده کاوه او بيا به يې د علم زده کړه کوله. (موسوعة الاداب الاسلامية، ۱۵ ص)

➤ د سلفو صالحينو څخه يو کس خپل زوی ته ويلي و: زويه، چې د ادب يو باب زده کړې، دا راته له دې نه غوره ده، چې ته د علم اويا بابونه زده کړې. (موسوعة الاداب الاسلامية، ۱۴ ص)

➤ مخلد بن حسين، ابن مبارک رحمه الله ته ويلي و: موږ د ډېرو احاديثو له زده کړې نه، د ډېرو ادابو زده کړې ته ډېر محتاج يو. (موسوعة الاداب الاسلامية، ۱۴ ص)

لومړی ادب بيا علم!

ابن مبارک رحمه الله وايي: دېرش کلونو کې مې ادب زده کړ او شلو کلونو کې مې علم زده کړ، صحابه کرامو رضي الله عنهم به لومړی ادب زده کاوه او بيا به يې علم زده کاوه. (موسوعة الاداب الاسلامية، ۱۶)

پټ او ښکاره گناهونه!

څوک چې د ښکاره گناهونو له امله دوزخ ته ننوځي، د عذاب او سزا په اعتبار به له هغه چا څخه کم وي، څوک چې د رياء، سمعت او شهرت له امله دوزخ ته ننوځي. (تنبیه المفترين، ۹۵)

عالمانو کمښت!

اسلامي اداب مو په داسې وخت کې طلب کړ، چې ادب ورکوونکي شيخان او عالمان مو د لاسه ورکړي وو. (حلية الأولياء، ۱۶۹/۸)
د مال او دنيا نه دومره گټه تر لاسه کول، چې انسان پرې خپل مخ د خلکو په وړاندې د سوال نه وساتي څه باک نه لري او نه پرې انسان د زهد له مرتبې نه وځي. (الطبقات الكبرى للشعراني، ۵۲/۱)

له ناپوهۍ سره عزت نشته!

د هغه چا پر حال تعجب پکار دی، چې علم نه تر لاسه کوي او ځان لپاره د عزت تمه لري. (سير اعلام النبلاء، ۳۹۸/۸)

د زهد تعريف!

زاهد هغه څوک دی، که دنيا ورته ورسپړي، پرې خوشحالي پرې نه؛ او چې د لاسه يې ورکړي پرې غمجن کېږي نه. (مواعظ الامام عبدالله بن مبارک رحمه الله، ۵۵)

اصل تواضع!

ابن مبارک رحمه الله ویلي: اصل تواضع دا ده، چې د هغه چا په وړاندې ځان بنسټه کړې، څوک چې په دنیوي ژوند او نعمتونو کې له تانه بنسټه وي، څو دا حقیقت څرگند شي، چې ته د دنیا او شتو له امله پر هغه فضیلت نه لرې او د هغه چا نه ځان لوړ ونیسه، چې په دنیا او شتو کې ستا نه لوړ وي، څو هغه ته دا حقیقت څرگند شي، چې هغه د دنیا له امله پر تا هېڅ فضیلت او غوره والی نه لري. (مواظ الامام عبدالله بن مبارک، ۵۶)

یادونه:

د ابن مبارک رحمه الله دا وینا هم د سرو زرو پر اوبو د لیکلو ارزښت لري. (فاروقي)

قرآن داسې ولولئ!

نعیم بن حماد رحمه الله وایي: یو سړي ابن مبارک رحمه الله ته وویل: بېگانه شپه مې ټول قرآن کریم په یو رکعت کې ولوست، عبدالله بن مبارک رحمه الله ورته وویل: زه داسې سړی پېژنم، چې ټوله شپه یې تر سهاره پورې یوازې د یو ایت (الْهُكْمُ التَّكَاثُرُ) په بیا - بیا لوستلو تېره کړه او دا طاقت یې پیدا نه کړ، چې ترې مخکې بل ایت ته تېر شي.

ابن مبارک رحمه الله خپله ځان یادوه؛ مگر هغه سړي ته یې ځان بنسټه نه کړ. (سیر اعلام النبلاء، ۷/ ۶۱۴)

جهنم!

يو ځل د ابن مبارک رحمه الله په مجلس کې د جهنم یاد وشو، هغه وويل:

عجبت لشیطان أتی الناس داعياً- إلى النار وانشق اسبه من جهنم.
ژباړه: تعجب دی چې شیطان خلک اور (نار) ته بلي، دا په داسې حال کې چې د دوزخ د اور نوم له جهنم څخه اخیستل شوی دی.
(سیر أعلام النبلاء، ۷/ ۶۲۳)

د ادب سینگار!

یحیی بن یحیی اللیثي رحمه الله وايي: یو ځل مور د امام مالک رحمه الله د احادیثو په علمي حلقه کې ناست وو، څوک راغی، چې عبدالله بن مبارک رحمه الله راغلی او درسي ناسته کې د کپناستو اجازه غواړې، امام مالک رحمه الله هغه کس ته وويل: اجازه ورکړئ، چې را ننوځي، ابن مبارک رحمه الله چې مجلس ته راننوت، امام مالک رحمه الله د هغه لپاره د ناستې په ځای کې وخوځېده او له ځان سره نږدې یې ورته د ناستې ځای ورکړ، له دې مخکې مې داسې څوک نه و لیدلی، چې امام مالک رحمه الله دې د احادیثو په درسي ناسته کې هغه ته خوځېدلی وي او ځای دې یې ورکړی وي، د احادیثو قاري، د احادیثو استاد امام مالک رحمه الله ته احادیث لوستل او درس جاري و.

کله به چې څه شي باندې ورتېرېده؛ نو امام مالک رحمه الله به ترې پوښتل: ابن مبارکه! ستاسې مذهب په دې کې څه شی دی؟
یا له تاسې سره په دې اړه څه علم او ځواب دی؟ ابن مبارک رحمه الله مې لیده، چې په ډېر ادب او ښایسته طریقي به یې ځواب

ورکاوه، بیا د ادب له مخې پاڅېده او له درسي حلقې نه ووت، امام مالک رحمه الله د هغه ادب خوښ کړ او د هغه د ادبي او علمي سلوک ستاینه یې وکړه، بیا امام مالک رحمه الله مور ته وویل: دا ابن مبارک رحمه الله دی، د خراسان فقیه او عالم دی.

(سیر أعلام النبلاء، ۷/ ۶۳۰)

یو ځل د سفیان بن عیینه رحمه الله په حضور کې د ابن مبارک رحمه الله نه د یوې مسئلې پوښتنه وشوه، عبدالله بن مبارک رحمه الله په ډېر ادب وویل: مور له دې نه منع کړې شوي یو، چې د خپلو مشرانو او عالمانو په مخکې دې خبرې وکړو.

(سیر أعلام النبلاء، ۷/ ۶۳۱)

د (۱۰۰۰) کسانو دوستانه!

عبدالله بن مبارک رحمه الله په علمي سفرونو کې ځانگړی مقام او تاریخ لري، یو ځل یې د (مرو) نه د (رسی) سیمې پورې یو زر کیلو متره مزل ددې لپاره وکړ، چې د امام حسن بصري رحمه الله یو اثر کره او ثابت کړي، کوم چې د هارون بن المغیره سره و، هغه ته ورغی، هارون بن مغیره وایي: زما څنگ ته راغی او له سورلی نه هم ښکته نه شو، ما ورته وویل: اسماعیل بن مسلم نه مې اوریدلي او هغه له حسن څخه او د امام حسن بصري رحمه الله دا اثر یې کره ثابت او کره واوریده: لا تشتري مودة الف رجل بعداوة رجل واحد.

ژباړه: د زرو کسانو دوستانه د یو کس پر دښمنۍ مه اخله.

بیا ابن مبارک رحمه الله هارون ته وویل: یوازې همدې حدیث پسې

له (مرو) نه دلته راغلی يم. (مواظ عبدالله بن مبارک رحمه الله، ۴)

غوره گاونډیتوب!

د عبدالله بن مبارک رحمه الله د کور څنگ ته یو یهودي اوسېده، یو وخت یهودي د کور د خرڅولو اراده وکړه، دوه زره دینار یې د کور قیمت وټاکه، خلکو ورته وویل: ستا کور د دوه زره دینارو ارزښت نه لري، یو زر دینار یې مناسبه بیه ده.

یهودي وویل: (۱۰۰۰) دینار د کور بیه ده او (۱۰۰۰) دینار د ابن مبارک رحمه الله د گاونډیتوب بیه ده، ابن مبارک رحمه الله چې خبر شو، یهودي ته یې (۱۰۰۰) دیناره ورکړ او ورته یې وویل: کور مه خرڅوه، همدلته پاتې شه، دا د ابن مبارک رحمه الله حسن تعامل او غوره اخلاق و. (الشیخ عبدالکریم الصالح)

د حساب نه وپره!

قاسم بن محمد د ابن مبارک رحمه الله همزولی او ملگری وایي: د امام عبدالله بن مبارک رحمه الله به د خلکو په منځ کې ډېر عزت او درناوی کېده، له ما سره یو مهال دا فکر پیدا شو، چې دا څه لامل دی، چې د ده دومره زیات درناوی کېږي، که د عبادتونو خبره وي؛ نو دی لمونځ کوي، مور هم لمونځ کوو، دی روژه نیسي مور هم روژه نیسو، دی حج کوي، مور هم حج کوو او که دی جهاد کوي، مور هم جهاد کوو، یو ځل یوې غزا ته د سفر په لاره وو، د لارې په اوږدو کې یو دمه ځای کې ناست و، شپه وه، ناڅاپه ډیوه مړه شو او تورتم شو، څو شېبې وروسته هماغه ډیوه رڼا یا د رڼا لپاره بله کومه وسیله روښانه شوه، گورم چې د ابن مبارک رحمه الله له سترگو نه اوبنکې بهېدلي او گیره یې پر اوبنکو لمده وه، هماغه شېبه زه پوه شوم، چې ابن مبارک رحمه الله ته ددې تیاري او تورتم له امله د اخرت د

ورځې سخته تیاره ور یاده شوې د حساب وېره ورسره پیدا شوه، دې تیارې نه یې درس او عبرت واخیست او د آخرت د ورځې تیاره یې خپل مخ ته ودروله او ویې ژړل، د همدې حال په لیدو زما اندېښنه ځواب شوه او دا یقین مې کره شو، چې ابن مبارک رحمه الله د الله عز وجل مخ کې درېدلو نه او د حساب نه د وېرې له امله پر مور غوره کړی شوی او همدا یې د فضیلت معیار دی، که څه هم چې زموږ او د ابن مبارک رحمه الله عبادتونه او نېکې چارې سره یو ډول دي. (تاریخ بغداد)

دا د ژوندي زړه ځانگړنه ده، چې هر بدلون او حالت نه زده کړه کوي، زړه چې کله د الله عز وجل په مینه، ویره او عبادت ډک او بنایسته وي، بیا ترې داسې فکر او احساس سرچینه اخلي.

سخاوت ترې زده کړه!

د ابن مبارک رحمه الله رأس المال (اصل شتمني) څلور سوه زره دیناره و، هغه ډېر هوښیار سوداگر هم و، هر کال به یې د سوداگری له گټې سل زره دیناره د صدقې په ډول، د عبادت، زهد او علم پر خاوندانو لگول. (البدایة والنهاية، ۱۰/۲۰۲۰)

مرغلره په ډېران کې!؟

حسان او سوید د ابن مبارک رحمه الله ملگري وایي: کله چې ابن مبارک رحمه الله شام ته د جهاد لپاره تله، مور ورسره هم وو، کله یې چې د هغه ځای د خلکو عبادت کول، غزاگانو کې برخه اخیستل او هره ورځ جهادي ډلگۍ استول ولیدل، مور ته یې مخ را واپوه او ویي ویل: **إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ**، افسوس د عمر په هغو

ورځو او شپو چې مور د شعر په علم او زده کړه کې تېرې او سبا کړې او دلته مو د جنت دروازې خلاصې پرېښودې دي. راوي وايي، بيا ابن مبارک رحمه الله روان و، مور هم ورسره روان وو؟ دغه مهال مور پر يو ورتېر شو، چې په لوړ غږ يې دا بيت زمزمه کاوه.

أذلني الهواء فانا الذليل
وليس إلى الذي أهوى سبيل
ژباړه: خواهش خوار او ذليل کړی يم زه ذليل يم او نشته نجات د هغه کس لپاره چې د خواهش پیروي او د هغې لاره وي. ابن مبارک رحمه الله د لستوني نه (کاغذ) را وويسته او دا بيت يې وليکه، مور ورته وويل: د شعر هغه بيت ليکئ، چې دا مو واورېده؟ ابن مبارک رحمه الله وويل: هغه مثل (متل) مو نه دی اورېدلی، چې وايي: رَبِّ جَوْهَرَةٍ فِي مَرْبَلَةٍ.

ژباړه: ډېر ځلي مرغلره په ډېران کې موندل کېږي.

(مواعظ الامام عبدالله بن مبارک رحمه الله، ۵۷)

د ابن مبارک رحمه الله د شعر له گلبنې نه!

عبدالله بن مبارک رحمه الله فضيل بن عياض رحمه الله ته يو ليک استولی و، چې د ليک په مضمون کې يې فضيل رحمه الله ته تيزي ورکوله او جهاد ته يې هڅولی و دا ليک يې (۱۷۷ هـ) کې هغه ته ستولی و او دا بيتونه پکې و.

يَا عَابِدَ الْحَرَمَيْنِ لَوْ أَبْصَرْتَنَا لَعَلِمْتَ أَنَّكَ فِي الْعِبَادَةِ تَلْعَبُ

ژباړه: ای په حرمینو کې عبادت کوونکیه! که ته مور وگورې؛ نو پوه به شي چې ته په عبادت کې لوبې کوې.

مَنْ كَانَ يَخْضِبُ جِيدَهُ بِدُمُوعِهِ فَنُحُورُنَا بِدِمَائِنَا تَتَخَضَّبُ

ژباړه: که څوک وي، چې خپل انگي پر اوبنکو لمدوي، نو زموږ گريوانونه زموږ پر وينو لمديري.

أَوْ كَانَ يُتَعَبُ خَيْلَهُ فِي بَاطِلٍ فَخِيُولُنَا يَوْمَ الصَّبِيحَةِ تَتَعَبُ

ژباړه: يا دې دا سړی چې ستړی کوي خپل آس په باطل او بې گټې چارو کې، نو زموږ آسونه د سهار په وخت (بريد) کې ستړي کېږي

رِيحُ الْعَبِيرِ لَكُمْ وَنَحْنُ عَبِيرُنَا رَهْجُ السَّنَابِكِ وَالْغُبَارُ الْأَطْيَبُ

ژباړه: د مشکو خوشبويي دې ستاسو وي؛ او زموږ لپاره ډېره نيايسته خوشبويي د آسونو د پښو گرد و غبار دی.

وَلَقَدْ أَتَانَا مِنْ مَقَالِ نَبِينَا قَوْلٌ صَحِيحٌ صَادِقٌ لَا يُكْذَبُ

ژباړه: او په تحقيق سره راغلی دی موږ ته د نبي قول، چې ريښتنی او صحيح قول دی او نبي صلی الله عليه وسلم دروغ نه وايي.

لَا يَسْتَوِي وَغُبَارُ خَيْلِ اللَّهِ فِي أَنْفِ امْرِئٍ وَدُخَانُ نَارٍ تَلْهَبُ

ژباړه: د الله تعالی په لاره کې د آسونو د پښو گرد او د اور لوگی چې بليږي، دواړه د يو سړي په پوزه کې نه جمع کېږي.

هَذَا كِتَابُ اللَّهِ يَنْطِقُ بَيْنَنَا لَيْسَ الشَّهِيدُ بَيِّتٌ لَا يُكْذَبُ

ژباړه: دا د الله تعالی کتاب دی، چې زموږ په منځ کې غږیږي، شهيد (عبث مړ نه دی) او د الله تعالی کتاب دروغ نه وايي.

(سير أعلام النبلاء، ۸ / ۴۱۲)

(پای)

سبحانك اللهم وبحمدك أشهد أن لا إله إلا الله أنت أستغفرك وأتوب إليك

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**